

3.4.3 Potoky, kaskády a vodopády

Již v úvodní kapitole 3.4 Hydrologické poměry jsem napsal, že ve Velké kotlině lze identifikovat celkem 68 pramenů. Záměrně jsem neuvedl, kolik potoků. K výjimečnosti Kotliny totiž patří, že se toto číslo mění, a to dost podstatně i během jednoho roku. A v různých letech může být celkový počet různý. Záleží na množství tavné vody, které souvisí s množstvím sněhu a rychlostí jeho odtávání. V úvodní kapitole jsem se též zmiňoval o problematice jakékoliv kategorizace potoků, jakož i o složitostech a útrapách při jejich mapování a zaměřování. Každý slušný potok má přece svůj pramen a někam teče, ústí do jiného potoka nebo se s ním spojuje a voda se tak od pramene spořádaně dostává do řeky a s ní do patřičného moře. Což ovšem ve Velké kotlině v mnoha případech vůbec neplatí. Má-li potok poměrně vydatný a nevysychající pramen, vůbec to neznamená, že někam doteče. Po pár desítkách metrů bez rozpaků a bez rozlivů prostě zmizí. K takovým ve Velké kotlině patří např. téměř všechny nejvýše pramenící potoky – Vrbový, Jalovcový, Borůvkový a Klečový. U níže pramenících potoků s trvale málo vydatnými prameny je celkem pochopitelné, že se voda v hlubokých půdách a svahovinách brzy ztratí. Takové jsou např. čtyři potoky, pramenící v Mückuschově zahrádce na Hadačově stráni nebo Rybízový, Brusinkový a Vřesový potok v Cimrmanově zahrádce. Ale platit to vůbec nemusí: v Cimrmanově zahrádce např. pramení i Smrkový potok, který sice nevysychá tak často jako Rybízový, ale už jsem pramen několikrát vyschlý zažil. Na horním toku se Smrkový potok několikrát roztéká, uzoučkým hlubokým korytem se dostává na Kurkové stráň, na níž se roztéká ještě víc, podobně i níže na Holubově stráni – a přece dospěje až dolů do Moravice. Přitom ještě stačí na Holubově stráni vytvořit četné kaskády a atraktivní vodopády (foto zde a na str. 127).

Pak jsou tu také potoky třeba s několika prameny, které v létě po pár desítkách metrů mizí ve svahovinách, aby se po delší odmlce opět ukázaly na denním světle a spořádaně pokračovaly ve svém korytě, kterým na jaře při tání sněhu notně zvodnělé tekly. K takovým v Kotlině patří např. Březový a Lískový potok. Výrazně se to pak projevuje na jejich vodopádech na Beckeho skalách: zatímco v létě a především při pozdně letních přísuších lze příslušná místa Beckeho skal nazvat při troše fantazie kapavými, či dokonce jen mokravými skalami, při jarním

Na Holubově stráni vytváří Smrkový potok několik vodopádů.
11. 7. 2009

tání nebo v obvyklém létě tu jsou impozantní vodopády (foto str. 119).

Jsou tu ovšem i potoky, které ani při jarní vodě nedotečou a nezaústí. Přitom by stačilo jen trochu víc snahy. Příkladem takového lajdáka může být Olšový potok. Ještě nedávno se na nevysychajícím a poměrně vydatném prameni pyšnil, že napájel v 17. století janovické voly, že vždy bez problému překoná soliflukční nástrahy Kurkové strání, překvapivě opatrně obloučkem obteče Růžičkovu tůňku na Lausově stupni, vrhne se v kaskádách skalnatým korytem po jz. okraji Rathsburgova břehu dolů, na jeho úpatí nasytí humusový výplav a o pár metrů dál zvadne jako lilium – všechna jeho voda zasáhne do ostřicového mokřadu. Přitom mu k pravému břehu Moravice zbývalo jen nějakých 20 m.

Těžko se lze vymanit z antropomorfizování při popisech dalších lumpáren, jichž se některé kotlinové

potoky dopouštějí. O „visutém“ Malinovém potoce jsem se již zmiňoval, zde připojuji další fotografii (str. 526). Na Zadní Klenový potok jsem si stěžoval už v kapitole 3.4. Již v počátcích toponymie jsme odlišili a zamapovali Přední Klenový, Zadní Klenový a (spojený) Klenový potok. Sémantická logika nabízela pro spojené potoky jasný název stejně jako pro jejich dvě významné zdrojnice. Samozřejmě by nás omlouvala profesionálně zpracovaná hydrologická mapa 1 : 1 000, z níž jsme vycházeli (viz Příl. A4). Buď se situace na dolním toku změnila, nebo byly tyto potoky ještě donedávna zmapovány špatně. Ukázalo se, že Zadní Klenový potok se v dolní části Kratochvilovy stráně rozlévá a mizí na širokém vějíři výplavu, jen občas při jarním tání malá část jeho vod pod Kovandovými skalkami odbočí a doteče do Předního Klenového potoka (viz foto str. 105).

Zvolností páchaných potoky ve Velké kotlině by bylo možné popsat ještě celou řadu. Jakož i nabízejících se způsobů kategorizace nezvedeného množství potoků: třeba na potoky ústící a potoky neústící, vysychající a nevysychající, s jedním pramenem nebo několika propojenými prameny (prameništi?), s vodou na prameni kyselou nebo zásaditou, potoky tvořící nebo netvořící vodopády či kaskády, potoky s vodou pod pramenem rychle zvyšující konduktivitu apod. Nakonec by varianty kategorizace dospěly stejně k autonomii jednotlivých pramenů a potoků – každý by měl svou kategorii. Těžko by se ovšem klasifikovaly časově a prostorově inkohorentní záležitosti spojené s tavnou vodou jak se samostatnými, občasnými toky tavné vody, tak se změnami, které tavná voda (ale jen někdy, ne vždy) působí stálým potokům. Při této příležitosti nelze nepřipomenout Lipový potok na Finckeho stráni (viz např. foto str. 139).

Po několika přepracováních této kapitoly zde předkládám tabelární přehled hlavních (a námi pojmenovaných) potoků (tabulka str. 122) s číselnými odkazy na digitální hydrologickou mapu a její databázi (Příl. A4) a s odkazem na podrobnější popisy hlavních potoků, které jsou (s mnoha dokumentárními fotografiemi) v příloze T1 Toponymie.

Na přílohových mapách M1 a A4 jsou zakresleny i potoky, které nebyly pojmenovány ani v původní toponymii (JENÍK, BUREŠ ET BUREŠOVÁ 1983), ani zde při jejím dodatečném doplnění. Na digitální mapě A4 jsou označeny čísly a v atributové tabulce jsou uvedeny jejich charakteristiky. Vzhledem k těm pojmenovaným považuji za potřebné se o některých bezejmenných potocích zmínit i zde. Připojuji zmínky také o několika bezodtokých prameništích.

Pohled z výšky na potoky, které na Beckeho skalách tvoří vodopády: vlevo Březový, uprostřed Lískový potok, vpravo Moravice. Na fotografii jsou nad Beckeho skalami dobře patrné četné kaskády Moravice a na Lískovém i Březovém potoce další vodopády, které jinak odnikud ze země vidět nejsou. 7. 5. 2015

Přičemž připomínám, že i na některých z nich jsem v roce 2016 a 2017 měřil pH a konduktivitu vody. Tyto údaje uvádím společně v samostatné kapitole 3.4.7 Vlastnosti vody, kde pak lépe vynikne jejich srovnávání.

Pojmenovány nebyly např. čtyři krátké potoky pod málo vydatnými prameny v Mückuschově zahrádce na Hadačově stráni (na mapě A4 č. 16, 17, 48 a 49). Prameny samotné (z nichž některé občas vysychají) ani potoky, ani mokřady kolem nich nejsou příliš nápadné. Na prameništi potoka č. 16 (nejblíže k prameni Moravice – segment 503 mapy 2009) se dlouho držela početná populace typické formy *Cardamine *opicii*. 23. 6. 1988 jsem u jednoho z pramenů našel 10 kvetoucích *Gentiana verna*; nověji se mi výskyt nepodařilo potvrdit. Západně od čtyř zaznamenaných krátkých potoků v Mückuschově zahrádce jsem v Mapě aktuální vegetace 2009 zakreslil na segmentech 571 a 558 dvě prameniště (jako *Allio-Cratoneuretum*, resp. mozaiku *Allio-Cratoneuretum* a *Pinguiculo-Trichophoretum*), která nejsou zaznamenána v hydrologické mapě A4, protože jsem je nikdy nezastihl skutečně zvodnělé.

Mezi hydronymy popisovanými v Příl. T1 Toponymie nejsou ani dva drobné, jen asi 60 m dlouhé potoky (č. 36 a 37) v horní části Kratochvilovy stráně, tekoucí paralelně s Moravicí (č. 0), a to v různých vzdálenostech od jejího pravého břehu. Podle mých dosavadních zkušeností jsou

to potoky občas vysychající, s úzkými, ale hlubokými koryty, bez příbřežních niv. V létě nejsou vůbec vidět, zato se dá do nich nečekaně a hluboko zapadnout. Na jaře 2014 byl z výšky jeden z nich dobře vidět (jako potok č. 36 na mapě A4) vedle kaskádovité Moravice (viz foto str. 128). Podobně i krátký potok č. 44 na Kunzově stráni zůstal nepojmenovaný a nepopsaný. Pod čísly 53 a 54 jsou na mapě A4 schematicky zakresleny prýštivé skály v jižní části Fiekových ohlazů a č. 51 v severní části Fiekových ohlazů; jako vodoteč je mapován i Dostálův žleb (č. 55).

Shodou náhod zůstal nepojmenovaný poměrně důležitý potok č. 35, který pramení pod Wilschowitzovými výchozy v největším kotlinovém porostu *Pinguiculo-Trichophoretum* (segment 1357), v němž jsme již dvakrát likvidovali expandující rákos (viz kap. 7.2.4). Pod tímto suchopýrkovým prameništěm protéká souvislou rákosinou (segment 1409). Segment jsem v Mapě aktuální vegetace 2009 charakterizoval jako molinietum s rozptýleným rákosem, kde rostlo ještě mnoho původních druhů (např. *Veratrum *lobelianum*, *Cirsium oleraceum*, *Laserpitium archangelica*, *Allium schoenoprasum*, *Dactylorhiza fuchsii*, *Phyteuma orbiculare*, *Crepis paludosa*). V roce 2015, kdy jsme tuto rákosinu likvidovali (viz kap. 7.2.4), byl již porost rákosu zcela zapojený, bez spodního bylinného patra, místo původních druhů ležela na zemi už souvislá vrstva netlející rákosové stařiny.

Potoky, pro něž jsme zavedli hydronyma, jsou v přehledu zde připojené tabulky (str. 122). Z ní je zřejmé, které potoky tečou od pramene až po ústí a které někde po cestě mizí, zasakují. Všechny potoky uvedené v této tabulce (včetně Růžičkovy tůňky) jsou podrobněji popsány v Příl. T1 Toponymie, kde uvádím i v terénu opakovaně zaměřované souřadnice jejich pramenů.

U tří potoků – Lískového, Březového a Lýkocového – však nahromaděné údaje a zajímavá pozorování přesahují obvyklý rozsah popisů ostatních hydronym v Příl. T1, proto některé informace uvádím zde.

Lískový potok může sloužit jako příklad složitější hydrologické situace. 7. 5. 2016 jsem v jeho pramenné oblasti zaznamenal (a zaměřil) tři jasné prameny povahy rheokrénů (viz foto nahoře). Potůčky ze severovýchodních pramenů se po cca 10 m stékají; málo vodný potok jz. zdrojnice, jehož pramen je od hlavního pramene Lískového potoka necelých 20 m daleko, po cca 30 m zaniká (zasakuje, mizí). Hlavní tok Lískového potoka přetéká Wilschowitzovy výchozy jen při prudkém tání sněhu, jeho koryto je právě na skalkách Wilschowitzových výchozů a pod nimi dobře patrné, potok tu však ve vegetační sezóně neteče (viz foto dole). V suchém

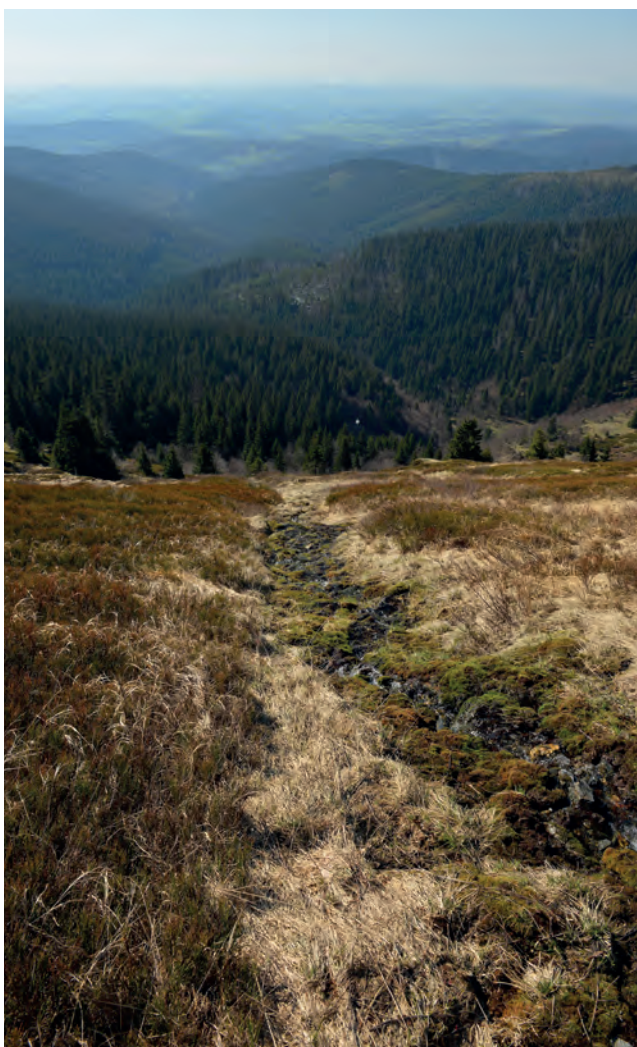
Jeden z pramenů Lískového potoka na Kunzově stráni. 7. 5. 2016

Již brzy na jaře Lískový potok pod Wilschowitzovými výchozy vysychá a v jeho kamenitém korytě pak rostou mezofilní kalcifyty. 7. 5. 2016

Detail Lískového potoka pod Wilschowitzovými výchozy, v jehož kamenitém korytě rostou mezofilní kalcifyty. 7. 5. 2016

Nejvyšší úsek toku Lískového potoka na Kunzově stráni. 7. 5. 2016

skalnatém korytu pod Wilschowitzovými výchozy roste *Polystichum lonchitis*, *Thymus *sudeticus*, *Arabis sudetica* a další zajímavé druhy. 7. 5. 2016 bylo koryto potoka těsně pod Wilschowitzovými výchozy v 1310 m n. m. ještě vlhké (viz foto nahoře), ale na vrstevnici 1300 m již zcela suché. Situace je dobře patrná na Mapě aktuální vegetace z roku 2009: nejhořejší tok Lískového potoka pod pramenem (pod 1375 m n. m.) je mapován jako segment 577 – *Epilobio-Philonotidetum* (viz foto dole), níže na potoce je segment 1779 – *Allio-Cratoneuretum*. Ale v nadm. výšce 1345 m, tedy jen asi 50 m od pramene, jsem mapoval (na segmentu 579) jen částečně podmáčené *Thesio-Nardetum*, níže pak na segmentu 1342 přechod mezi *Molinietum*, *Trollio-Geraniatum* a *Senecioni-Salicetum*. Pod Wilschowitzovými výchozy, pod nimiž koryto potoka pokračuje, už jsem na Mapě aktuální vegetace 2009 žádné hygrofilní fytocenózy nezachytil, velkou plochu (segment 1407) zde zaujímal hladýšová niva *Laserpitio-Dactylidetum*.

Pod vrstevnicí 1260 m n. m. se Lískový potok v březině na segmentu 1410 opět objevuje a níže v podmáčené březině na segmentu 1738 se místy dokonce větví, dostává se částečně i do březové smrčiny s expandujícím rákosem (segment 1163) a pod ní pak na Beckeho skály, na nichž vytváří atraktivní kaskádovitý vodopád (foto str. 127).

Březový potok může být příkladem potoka, který se za posledních 40 let podstatně změnil. Málo vydatný pramen a úsek nad Wilschowitzovými výchozy zůstal relativně stejný, pouze okolní porosty původních smíšených podmáčených porostů *Sileno-Calamagrostietum moliniosum* nahradilo převažující borůvčí. Na Kratochvílově stráni pod Wilschowitzovými výchozy potok z větší části zmizel, objevuje se opět až pod soutokem s východní zdrojnicí (potok č. 35) v březinách Kratochvílovy stráně. Na Beckeho skalách vytváří málo vydatný, ale zajímavý, téměř 10 m vysoký vodopád (foto str. 123), který v zimě často zamrzá do impozantních ledopádů.

Dříve byl střední tok Březového potoka na Kratochvílově stráni dobře patrný a spolehlivě mapovatelný, změnu přinesly patrně velké základové laviny v roce 1975 a v roce 2002 (viz Příl. T2 Registr lavin).

Lýkocový potok se podle mých dosavadních měření pH a konduktivity jeví jako „nejvápnitější“, resp. nejzásaditější tok celé Velké kotliny. Naměřené hodnoty pH a EC vody popisují v kap. 3.4.7. Pramen Lýkocového potoka je nápadně jiný než ostatní prameny: je situován ve střední zóně karu, v níž jiné prameny nejsou. Vlastní pramen je přes 1 m hluboko v nesoudržné hlinitokamenité svahovině, a přestože má vysoké pH, nerostou

Přehled hlavních (pojmenovaných) stálých vodotečí Velké kotliny

Potok (hydronymum)	Pramen (prameny)	Ústí
Bezový potok	Roemerovy výchozy	ústí zleva do Osikového potoka
Borůvkový potok	Kunzova stráž	zasakuje na Kunzově stráni
Brusinkový potok	2 prameny v Cimrmanově zahrádce	zasakuje v Hoškově lese
Březový potok	Kunzova stráž	zprava do Moravice
Bukový potok	Uechtrizův úval	zleva do Moravice
Jalovcový potok	Formánkova stráž	zasakuje na Formánkově stráni
Jeřábový potok	Otrubova stráž	zasakuje na úpatí Otrubovy stráně
Klečový potok	hranice Kunzovy a Hadačovy stráně	po cca 120–130m zasakuje
Lipový potok	nad Šmardovou stěnou	mizí v suti Vitáskovy rokle
Lískový potok	tři prameny na Kunzově stráni	ústí do Březového p. a s ním do Moravice
Lýkovcový potok	pod Mayerovou strání	zleva do Moravice
Malinový potok	Kratochvílova stráž	zprava do Předního Klenového potoka
Moravice	hranice Kunzovy a Hadačovy stráně	do řeky Opavy pod městem Opava
Olšový potok	horní část Kurkové stráně	zasakuje nad Růžičkovou tůňkou
Osikový potok	Roemerovy výchozy	zasakuje na úpatí Otrubovy stráně
Přední Klenový potok	hranice Formánkovy a Kunzovy stráně	zprava do Moravice
Přesličkový potok	několik pramenů Králíkovy palouky	zprava do Smrkového potoka
Růžičkova tůňka	stojatá voda v jižní části Lausova stupně	nejasný odtok do Olšového potoka
Růžový potok	tři prameny na úpatí Lenečkovy stráně	zleva do Moravice
Rybízový potok	Cimrmanova zahrádka	zasakuje ještě v Cimrmanově zahrádce
Smrkový potok	Cimrmanova zahrádka	zprava do Moravice v Uechtrizově úvalu
Střemchové potoky	dva prameny na Zlatníkově stráni	rozlévají se v lese na Zlatníkově stráni
Šichový potok	nad Wimmerovým žlebem	zleva do Předního Klenového potoka
Vlochyňový potok	Grabowského žleb	zprava do Zadního Klenového potoka
Vrbový potok	Formánkova stráž	zasakuje na Klikové výspě
Vřesový potok	spodní část Cimrmanovy zahrádky	po cca 30m zasakuje
Zadní Klenový potok	Grabowského žleb	část zprava do Předního Klenového potoka
Zimolezový potok	Holubova stráž	zprava do Moravice

v něm ani kolem něj kalcifilní mechorosty. Oproti většině méně vydatných potoků má také nápadně malé kolísání vydatnosti: i v létě, kdy byla vodnost ostatních potoků hluboko pod normálem, teklo dole na Lausově stupni v Lýkovcovém potoce stejné množství vody jako pod pramenem, přestože se potok na Finckeho stráni na mnoha místech rozlévá a větví. Lýkovcový potok také není ovlivněn vodou z tajícího sněhu, což je dobře patrné např. na fotografii na str. 139 v kap. 3.4.5.

Vodopády jsou sice nedílnou součástí potoků, ale popisují je zde samostatně, popravdě především pro jejich atraktivitu. Klasifikace vodopádů není jednotná, ani dolní limity jejich výšky, tj. rozdíl mezi kaskádami

a vodopády. Obecná definice vodopádu by zněla „voda padající z výšky“. JANOŠKA (2008) uvádí, že většinu vodopádů Velké kotliny lze řadit do skupiny v ČR poměrně vzácných konsekventních karových vodopádů, mezi něž mimo jiné patří i známé krkonošské vodopády Pančavský, Labský a Horní Úpský. Konsekventní vodopády jsou dány reliéfem, strmými skalnatými svahy, subsekventní (druhotné) vznikají erozí stupně pod vodopádem.

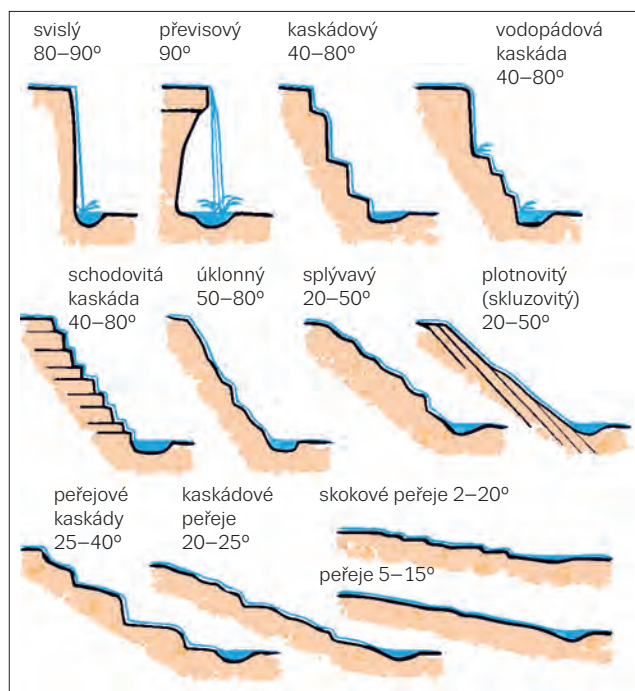
Janoška hned v úvodu své knížky ve vysvětlování pojmu vodopád upozorňuje, že ideální, tedy „pravý vodopád“ by měl být takový, jehož voda padá přes hranu svislé (převíslé) skály bez dalšího kontaktu se

Vodopád Březového potoka. 20. 11. 2009

skalní stěnou. Jako „nepravý vodopád“ pak označuje vodu stékající po velmi strmé skále schodovitě nebo v několika stupních, tedy v kaskádách. Na průtoku také podle něj záleží a průtok násobený výškou dává mohutnost vodopádu. A vodopády pak lze seřadit do tabulek: v ČR je nejvyšším Pančavský (148 m), největší průtok má Mumlavský ($800 \text{ l}\cdot\text{s}^{-1}$), nejmohutnější je opět Pančavský.

K limitující výšce vodopádu (obvykle 2m) není Janoška přísný a přistupuje k ní zcela pragmaticky. Je-li vodopád především záležitostí estetickou, jeho atraktivita nezáleží jen na velikosti, ale na subjektivním hodnocení a „místních poměrech“. Zatímco v Norsku by si nikdo 4 m vysokého vodopádu nevšimnul, u nás už je atraktivní, protože široko daleko podobného není. A bez ohledu na to, jestli funguje celoročně, nebo jen v období tání sněhu. Ani já bych se takovému subjektivnímu přístupu k vodopádům v Jeseníkách a ve Velké kotlině (kde jich rozhodně není málo) nebránil.

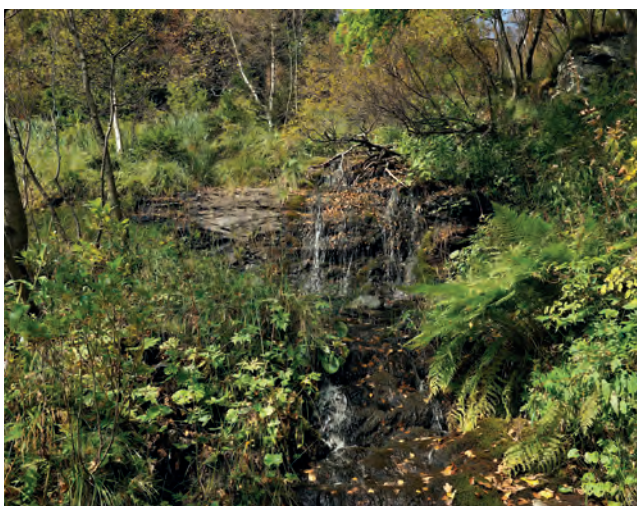

Typologie a terminologie vodopádů podle Pilouse (PILLOUS 2015).

Zcela exaktní přístup ke kategorizaci a charakteristikám vodopádů publikoval nedávno náš přední geomorfolog a bezesporu nejlepší znalec krkonošských vodopádů VLASTIMIL PILLOUS (2015) v útlé brožurce s lapidárním názvem „Vodopády Krkonoš“. Podle jeho obrázku, který zde s jeho svolením přejímám, bychom měli ve Velké kotlině co do činění především s „vodopádovými kaskádami“. Pilous navrhuje i typologii z hlediska horizontální členitosti vodopádů na celistvé, vějířovité (dolů se rozšiřující), nálevkovité (dolů se zužující), tobogánovité (esovitě prohnuté), žlabovité (v úzké průřevě) a víceramenné. Jmenuje pak i vícestupňové vodopády, jejichž stupně oddělují krátké mezistupně, vodopádové soustavy s vodopády oddělenými krátkými úseky toků a vodopádové série, v nichž jsou vodopády na stejném toku vzdálené několik desítek až stovek metrů. U nejvyššího a nejatraktivnějšího Pančavského vodopádu se tudíž z hlediska jím navrhované typologie jedná o kaskádu až kaskádovou soustavu. U atraktivního Pudlavského vodopádu se podle Pilousovy typologie jedná o složitou peřejovitě kaskádovitou soustavu. U některých dalších vodopádů se jejich zařazení podle navrhované typologie obratně vyhýbá, u jiných se zmiňuje, že je složitě. Rozhodující a uspokojující může být, že všem vodopádům nadále zůstává název vodopád.

Vodopád Moravice na Beckeho skalách při vysokém stavu vody na jaře. 30. 4. 2012

Vodopád Moravice na Beckeho skalách při nízkém stavu vody. 22. 9. 2009

V případech Velké kotliny nepovažuji za nezbytné složitě typizovat vodopády, potřebnější vidím jejich stručné popisy a lokalizaci. Přičemž odlišení na trvalé a občasně samozřejmě zůstává, jakož i pozorované sezónní (či dlouhodobější) změny jejich průtoku. Ty jsou ve vodopádech většinou mnohem nápadnější než na pouhém potoce s hladkým nepeřejnatým korytem. Také je pak snadné porovnání fotografií z různých období. Bohužel nemohu zde poskytnout přesná (tachymetrická) měření výšek a sklonů jednotlivých vodopádů ani jejich průtoky. Předpokládal bych, že budou součástí exaktní hydrologické studie nebo speciálního pojednání o vodopádech (viz foto zde).

V článku „Vodopády severní Moravy a Slezska“ uvedl Kříž (1994) z Velké kotliny pouze 4 vodopády. Přestože je přesněji nelokalizoval (bez souřadnic a toponym), lze jejich lokality (kromě čtvrtého vodopádu) identifikovat: pod č. 9 uvedl Kříž vodopád Moravice na Beckeho skalách v nadm. výšce 1205 m, vysoký celkem 2,78 m, pod č. 10 vodopád Březového potoka na Beckeho skalách v nadm. výšce 1200 m, u něž měl skalní stupeň o sklonu 34–100% (skutečně procent!) a celkovou výšku 7,20 m, jako třetí vodopád Velké kotliny uváděl Kříž (1994: 38) pod č. 11 vodopád Předního Klenového potoka nad soutokem s Moravicí, který situuje do nadm. výšky 1185 m a jehož celkovou výšku naměřil 4,50 m; jako poslední (označený č. 12) má vodopád na Moravici „nad 1. zastávkou naučné stezky“ v 1130 m n. m., který je 1,75 m vysoký. Co bylo myšleno tímto čtvrtým vodopádem, není jasné: 1. zastávka NS byla hluboko pod morénou v nadm. výšce 985 m, úpatí dolní morény je v nadm. výšce 1085 m a Moravice v nadm. výšce 1130 m je v horní části Uechtrizova úvalu. O kousek výš jsou na Moravici kaskády, nikoliv však 1,75 m vysoký vodopád. V peřejnatém úseku nad 1. zastávkou naučné stezky pod morénou karu je několik menších vodopádů přesahujících jistě i 1,5 m výšky (foto str. 125).

Janoška ve výše citované knížce popisuje z Velké kotliny pouze tři vodopády – Moravice, Lískového a Březového potoka na Beckeho skalách (bez zde použitých toponym). Zmiňuje pak čtvrtý vodopád „vysoko nad karem, v horní části tzv. Vitáskovy rokle“, což je jasné klamání nepřitele: zhlaví Vitáskovy rokle je samozřejmě uvnitř karu a stékající vodu na unikátní mechové Šmardově stěně lze jen občas za prudkého jarního tání sněhu nazvat vodopádem (viz foto str. 126 a 128).

Dlouhodobá a podrobnější znalost terénu mi umožňuje údaje o vodopádech Velké kotliny uváděné Křížem (Kříž 1994) i Janoškou (JANOŠKA 2008) podstatně doplnit, upřesnit a lokalizovat. Především jmenování autoři opomněli největší vodopád ve Velké kotlině, který „je provozován“ sice jen občas, ale představuje v současnosti (po zkrácení Vysokého vodopádu u Bělé) nejvyšší vodopád Hrubého Jeseníku a rozhodně patří k nejvyšším vodopádům v ČR. Protože je na dočasném toku a pouze z tavné vody, přesunul jsem jeho popis (a četné fotografie) do kapitoly 3.4.5 Tavná voda.

Vodopád Lískového potoka. 17.4.2016